

1	HENSIKT OG OMFANG	2
2	DEFINISJONER.....	3
3	SYMBOLER OG ENHETER	20

1 HENSIKT OG OMFANG

Dette kapitlet omfatter en opplisting av definisjoner, forkortelser og symboler i tilknytning til overbygningen.

2 DEFINISJONER

akselast	den vertikale statiske lasten som et hjulpar(aksel) øver på sporet.
aluminiumtermisk sveising	sveisemetode for skjøtsveising av skinner i spor
anker	bøyle for feste av fjær (befestigelseskomponent) som støpes inn i betongsviller, er laget av smidd stål eller støpejern
arbeidsspor	midlertidig spor som anvendes til utkjøring av skinner og sviller ved nyanlegg
avstandskloss	støpejernskloss i skinnekryss, ved ledeskinner og i leddtungekonstruksjoner for å sikre korrekt sporrille mål
avvik, avvikespor	det spor som forgrener seg ut fra hovedsporet i en sporveksel
avviksradius	radius til sirkelkurven som dannes av det avvikende spor i en sporveksel
bakkant sporveksel	sporvekselens skjøter mot tilsluttende spor bak skinnekrysset
bakse	arbeidsoperasjon for å flytte sporet i sideretning (sporjustering)
ballast	grus eller pukklag som ligger på formasjonsplanet, drenerer sporet og fordeler trykket fra svillene til underbygningen
ballasthøyde	vertikal avstand fra formasjonsplanet til overkant sville
ballastmateriale	materialet som ballastlaget består av (f.eks. pukklag)
ballastprofil	tverrsnittprofil av ballastlaget
ballastrenseverk	skinnegående maskin for ballastrensing
ballastrensing	arbeidsoperasjon for å fjerne uønskede elementer fra ballastlaget
ballastsiffer	tall som uttrykker grunnens beskaffenhet under formasjonsplanet
ballastskulder	den del av et ballastprofil som ligger utenfor svilleendene
ballastspenning	trykket som svillen utøver mot ballasten
ballastvogn	jernbanevogn for utkjøring av ballastmateriale

banestrekning	en definert strekning av et jernbanespor
befestigelse	konstruksjonselement som forbinder skinne og sville
bestemmende fall/stigning	det fall/stigning i ‰ som beregnes ved å forbinde to punkter i strekningens lengdeprofil, med innbyrdes avstand 1000 m, med en rett linje. For en lengre strekning er bestemmende fall/stigning den største verdi som på denne måten kan beregnes for strekningen.
bevegelig krysspiss	krysspiss i en sporveksel som beveger seg ved omstilling slik at det ikke blir noe føringsløst parti i sporvekselen
bevegelig vingeskinne	vingeskinne i en sporveksel som beveger seg ved omstilling slik at det ikke blir noe føringsløst parti i sporvekselen
bormønster	mønster som angir hvor hullene for feste av svilleskruer på tresviller skal plasseres
bredfotskinne	jernbaneskinne med bred skinnefot; normal jernbaneskinne
bredsporet bane	jernbanespor med nominell sporvidde større enn 1435 mm
brennstuksveising	elektrisk motstandssveising, benyttes for skjøtsveising av skinner i stasjonære anlegg eller i spor med skinnegående maskin
bruddanvisning	defekt i jernbaneskinne som leder til skinnebrudd
bruddfrekvens	antall skinnebrudd pr. 10 km innenfor et gitt tidsrom
brusville	spesiell tresville for bruk i spor på stålbruer
byggelengde	lengden av en sporveksel regnet fra stokkskinneskjøten til kjøten i bakkant av skinnekrysset
dilatasjon	lengdevariasjon av skinne eller brukonstruksjon ved temperaturendring eller trafikkbelastning
dilatasjonsmål	den beregnede forlengelse en jernbaneskinne må gis for å oppnå sin nøytrallengde før helsveising
dilatasjonsåpning	åpning mellom to skinneender for å gi mulighet for langsgående bevegelse
dimensjonerende hastighet	den hastighet alle tekniske anlegg minst skal tilfredsstill

direkte befestigelse	befestigelse hvor skinnen er festet direkte til svillen
dobbeltkrummet sporveksel	kurveveksel hvor de to sporene krummer i hver sin retning
dobbeltsville	to tresviller som er skrudd sammen med forbindelsesbolter
driftshastighet	den i praksis maksimalt oppnåelige hastighet for rullende materiell. Denne hastighet må ligge til grunn for oppsett av ruteplaner
drivanordning	mekanisk, elektrisk eller hydraulisk innretning for omstilling av sporveksler
drivmaskin	elektrisk maskin til kraftoverføring for omstilling av sporveksler
dybel	foring av kunststoff eller støpejern for feste av svilleskruer til sviller; brukes til rehabilitering av skruer på tresviller og for feste av svilleskruer til betongsviller
dynamisk sporstabilisator	skinnegående maskin som brukes for å øke sporets stabilitet etter arbeider som har nedsatt sporets stabilitet
effektiv sporelengde	lengden mellom to middelpunkter; dvs. lengde av et spor det kan settes materiell på uten å sperre nabosporet
elektrisk motstandssveising	brennstuksveising, benyttes for skjøtsveising av skinner i stasjonære anlegg eller i spor med skinnegående maskin
endekryss	skinnekryss i hver ende av en kryssveksel eller sporkryss
enkel sporveksel	sporveksel som består av et rett hovedspor og et krumt avvikespor
EUREF89, European Reference Frame 1989	Geodetisk datum for Europa basert på GPS-målekampanje i 1989
fast skjõt	sveist eller lasket skjõt som ligger opplagret på en sville eller dobbeltsville
fastmerke	varig merket punkt, markert med bolt eller tilsvarende, der koordinater og/eller høyde er bestemt i et geodetisk referansesystem
fastmerkeregister	fortegnelse over fastmerker som eksisterer/har eksistert i et område

felles kurvepunkt (FK)	punkt hvor to sirkelkurver møtes uten mellomliggende overgangskurve
fjær (befest.komp.)	befestigelseskomponent som danner en fjærende forbindelse mellom skinne og sville ved å presse skinnefoten ned mot sville eller underlagsplate
fjærende befestigelse	befestigelse som gir en fjærende forbindelse mellom skinne og sville
fjærfeste	befestigelsessystem som gir en fjærende forbindelse mellom skinne og sville
fjærskinnnetunge	tunge i sporveksel hvor bevegelse av tungen skjer ved elastisk tøyning i et skinnprofil bak tungen som har redusert tverrsnitt
fjærspiker	spiker som danner en fjærende direkte forbindelse mellom skinne og sville
fjærtunge	tunge i sporveksel hvor bevegelse av tungen skjer ved elastisk tøyning av hele tungen
flatlask	lask av valset eller smidd flatjern som brukes til laskede skinneskjøter
forbindelsesbolt	bolt som brukes til å binde sammen to sviller til en dobbeltsville
formasjonsplan	planet mellom overbygningen og underbygningen i et jernbanespor
friksjonsskjøt	isolert skjøt der aksialkreftene i skjøten blir overført delvis ved friksjon mellom lask og laskekammer
Gauss-Krüger-projeksjon	kartprojeksjon (sylinderprojeksjon) der tangeringsflaten følger en meridian
geodetisk datum	<u>horisontalt datum</u> : sett av parametre som bestemmer en valgt ellipsoides beliggenhet i forhold til jordkroppen <u>vertikalt datum</u> : referanseflate som definerer utgangsnivået i et høydesystem, vanligvis knyttet til havnivået på en nærmere definert måte
geodetisk fastmerkenett	system av fastmerker bundet sammen ved observasjoner, f.eks. retninger, vinkler, avstander, nivellement/høydeforskjell, tyngde og satellittobservasjoner
geodetisk kvalitet	et geodetisk netts kvalitet beskrevet ved deformasjonsindekser <u>horisontal kvalitet</u> : målestokksdifferanser og vinkelfeil mellom tre vilkårlige fastmerker <u>vertikal kvalitet</u> : feil i høydeforskjell mellom to vilkårlige fastmerker

geodetisk referansesystem	grunnlag for entydige resultater, gitt ved måleenhet, datum, tidspunkt og matematiske modeller. Er definert ved fysiske konstanter og parametre for jorden og gjort tilgjengelig ved koordinater for et utvalg av punkter
glideplate	plate festet til svillene som tungene i sporveksler glir på ved bevegelse av tungene
glideskjøt	skinneskjøt der skinnene har mulighet for langsgående bevegelse i forhold til hverandre i skjøten; brukes i forbindelse med helsveiste spor på bruer
grunnlagsnett	fastmerker i et geodetisk nett som utgjør grunnlag for beregning av nye fastmerker
grusballast	ballastlag bestående av grus
GVUL	fork. Geodetisk Varig Utfesting av Linjen; koordinertbasert system for stedfesting av sporets beliggenhet
hakebolt	bolt med hake som benyttes for å feste brusviller til bærebjelker på bruer
hakestengsel	innretning som benyttes for å låse bevegelse av tungepartiet i en sporveksel
helsveising	skjøtsveising av skinner i helsveist spor der skinnene har nøytrallengde ved sammensveisingen
helsveist spor	jernbanespor der skinnene er kontinuerlig sammensveist til lengder over 100 meter
horisontaltrasé	angir sporets beliggenhet i horisontalplanet.
høydejustering	justering av sporets beliggenhet i vertikalplanet
indirekte befestigelse	befestigelse hvor skinnen er festet til en underlagsplate som igjen er festet til svillen
industrispor	privat jernbanespor for transport av gods til og fra industriområder
isolasjonsforing	hylse av isolerende materiale som brukes for å isolere laskebolter i isolerte skjøter
isolasjonslask	lasker som benyttes til isolerte skjøter; er fremstilt av, eller belagt med isolerende materiale
isolasjonsmansjett	mansjett av isolerende materiale som brukes for å isolere lasker av stål eller støpejern i isolerte skjøter

isolator (befest.komp.)	befestigelseskomponent av kunststoff som plasseres mellom skinnefot og fjær som isolerer for elektrisk strøm mellom skinne og sville
isolert skjõt	lasket skinneskjõt som er utformet slik at den isolerer for elektrisk strøm over skjøten; anvendes for å dele inn sporet i seksjoner for signalanlegg og returstrømmen fra trekraftmateriellet
kartprojeksjon	vanligvis overføring av jordoverflaten (ellipsoiden) eller deler av den til en grafisk, forminsket gjengivelse i planet
kilometermerker	avstandsmerker langs sporet
kjemisk resistens	utvikling av toleranse eller resistens overfor plantevernmidler (kjemikalier)
kjøreflate	toppen av skinnehodet på en jernbaneskinne som hjulet ruller på
kjørehastighet	den momentane hastighet det rullende materiell følger i henhold til ruteplanen
kjørekant	den kant av skinnehodet på en jernbaneskinne som leder hjulflensen
kjøreskinne	jernbaneskinne som brukes som kjørebane for tog
klemkraft	den kraft som en fjær i et befestigelsessystem øver på skinnefoten
klemplate	befestigelse som gir en ikke fjærende forbindelse mellom skinne og sville
kombinasjonskurve	kurve som er satt sammen av to eller flere ensrettede sirkelkurver med forskjellig radius
kontrakurver	motsatt rettede kurver
kortskinne	skinne med lengde fra 10 - 45 meter
kortskinnespør	jernbanespør der skinnene er skjõtet sammen med lasker i 10 - 45 meters mellomrom
krengetog	tog hvor vognkassene får negativ rullvinkel ved gjennomkjøring i kurver
krymping	retting av jernbaneskinner ved hjelp av varme fra gassflamme
kryssben	skinner som er sveist til krysspissblokken i et skinnekryss; utgjør den bakre del av en krysspiss

krysspalti	den del av en sporveksel som består av skinnekryss og ledeskinner
krysspiss	del av et skinnekryss hvor de to skinnestrenger som krysser hverandre møtes i en spiss
krysspissblokk	smidd/frest stålblokk som utgjør den ytterste del av en krysspiss
kryssveksel	sammensatt sporveksel som benyttes for kryssing av to spor med mulighet for å velge togvei i sporvekselen
kurvepunkt	punkt hvor en sirkelkurve og rettlinje møtes uten mellomliggende overgangskurve
kurveutvidelse	utvidelse av sporvidden i skarpe kurver for å unngå for stor variasjon i omdreiningshastighet av hjul på innerstreng og ytterstreng
kurveveksel	enkel sporveksel som er bøyd slik at både hovedspor og avvikespor danner en sirkelkurve
Landsnett	fastmerkenett som er en fortetting av Stamnett ned til ca. 5 km avstand mellom fastmerkene i tettbebygde områder
langskinne	skinne som er valset eller sveist sammen til en lengde over 100 meter
langskinnesor	jernbanesor der skinnene er kontinuerlig sammensveist til lengder over 100 meter
langskinnetog	tog som transporterer skinner som er sveist sammen til eller valset til lengder over 120 meter
lask	flatjern som brukes til å skjøte skinner med
laskebolt	bolt til å skru sammen lasker i skinneskjøter
laskehull	hull som er boret i skinnesteget for montering av lasker i skinneskjøter
laskekammer	den del av en skinne som en lask fyller ved en lasket skinneskjøt
laskeskrue	bolt til å skru sammen lasker i skinneskjøter
lasket spor	jernbanesor der skinnene er skjøtet sammen med lasker i 10 - 45 meters mellomrom
lastetraktor	skinnegående maskin for transport av redskap og materiell ved vedlikehold og nybygging av jernbanesor
leddtunge	tunge i sporveksel hvor bevegelse av tungen skjer ved at tungen dreier om et ledd i bakkant

ledeskinne	skinne som skal styre hjulflensen ved; a) føringsløse partier i sporveksler b) avsporing på bruer og i tunneler
ledeskinneprofil	tverrsnittprofil av ledeskinne
leggetemperatur	skinnetemperatur ved legging av skinner i jernbanespor
lengdeforskyvningsmotstand	motstand mot langsgående bevegelse mellom skinne og sville eller sville og ballast, angis i kN/m
likevektshastighet	den hastighet i en sirkelkurve med overhøyde der sideakselerasjonen er like stor som gravitasjonens komponent parallelt sporplanet
limt skjõt	lasket skjõt, som regel isolert, der aksialkreftene i skjõten blir overført gjennom limfuger mellom lask og laskekammer
linjen	de deler av banestrekningen som ligger mellom stasjonene og utenfor stasjonsgrensene
linjevisitasjon	visuell inspeksjon av en jernbanestrekning
maksimalhastighet	den maksimalt tillatte hastighet for rullende materiell på strekningen angitt med skilter
manglende overhøyde	den økningen av overhøyden som må til for å kompensere den ukompenserte sideakselerasjonen
maskinsveis	skjõtsveis i skinnestreg som er gjort med stasjonært eller mobilt elektrisk motstandssveiseanlegg
mellomlegg	plate av plast eller gummi som plasseres mellom skinnefot og betongsville eller underlagsplate; brukes for å dempe vibrasjoner, øke lengdeforskyvningsmotstanden, isolere for elektrisk strøm og hindre slitasje
mellomskinner	skinner i sporveksel som ligger mellom tungepartiet og krysspriet
mellomsveising	sammensveising av kortskinne til langskinner i helsveist spor uten forutgående nøytralisering
middelmerke	merke som markerer sporets middel
minste tverrsnitt	tverrsnitt av rom som skal være fritt for hindringer slik at man har den forutsatte klaring for fremføring av tog

mobil sveisemaskin	skinnegående maskin for skjøtsveising av skinner med elektrisk motstandssveising
målevogn	skinnegående vogn med utstyr for måling av sporets tilstand i fart
Nasjonalt geodetisk grunnlag	fastmerkenett som Statens kartverk har forvaltningsansvar for
NN 1954, Normalnull 1954	vertikalt geodetisk datum for Norges hovedland basert på en utjevning i 1954
NNN 1957, Nord-norsk null 1957	vertikalt geodetisk datum for Nord-Norge basert på en utjevning i 1957. Fra 1. januar 1996 er NNN 1957 innlemmet i NN 1954
normalskinne	jernbaneskinne med bred skinnefot; normal jernbaneskinne
normalsporet bane	jernbane med nominell sporvidde = 1435 mm
Norsk datum	horisontalt geodetisk datum for Norges hovedland
nøytralisering	arbeidsoperasjon som skal gi skinner nøytrallengde ved helsveising av jernbanespor
nøytrallengde	lengden av en skinne ved nøytraltemperatur
nøytraltemperatur	den skinnetemperatur hvor skinnene skal være fri for aksialspenninger
omstilling	operasjon som beveger tungene i en sporveksel slik at togvei gjennom sporvekselen endres
oppkjørsplanke	treplanke som plasseres i enden der ledeskinnene møtes i spor på bruer eller ved planoverganger
overbygning	den del av jernbanesporet som ligger over formasjonsplanet; ballast,sviller,befestigelse, skinner
overbygningsklasser	inndeling av sporkonstruksjoner hvor det stilles bestemte krav til skinneprofil og svilleavstand innenfor hver overbygningsklasse
overgangskurve	traséelement mellom to traséelementer med forskjellig radius
overhøyde	høydeforskjell mellom skinnestrenger
overhøydeendring	se rampestigning

overhøydekloss	trekloss som plasseres under underlagsplatene på spor på bruer for å oppnå riktig overhøyde
overhøyderampe	overhøydens endring i overgangskurver (se rampestigning)
overskuddsoverhøyde	den overhøyde som ved en bestemt hastighet er til overs i forhold til den teoretiske overhøyde dersom den samme hastighet betraktes som likevektshastighet
overskuddsside-akselerasjon	den følbare sideakselerasjonen for langsomtgående tog som ikke kompenseres av tilstrekkelig hastighet
pakke	justering av vertikalplanet i sporet, løfting og komprimering av sporet
pakkmaskin	skinnegående maskin for justering og pakking av jernbanespor
palstengsel	innretning som benyttes for å låse bevegelse av tungepartiet i en sporveksel
passkinne	skinne med 5 - 10 meters lengde som legges inn i en skinnestreg ved utbedring av skinnebrudd o.l.
planeringsbredde	bredden av formasjonsplanet i et jernbanespor
planovergang	konstruksjon som benyttes ved kryssing av jernbanespor og vei i samme plan
plattform	konstruksjon ved jernbanespor for av og påstigning av tog
portalkran	skinnegående kran for utskifting av skinner eller sviller
profilmal	mal for kontroll av skinneprofil
profilmellomlegg	4-6 mm tykt mellomlegg i isolerende materiale utformet som et skinneprofil; brukes i isolerte skjøter for å isolere for elektrisk strøm mellom skinnene over skjøten
pustelengde	lengden av pustepartiet i et helsveist spor
pusteparti	det område i hver ende av et helsveist spor hvor det skjer langsgående bevegelser av skinnene ved temperaturendringer
påleggsveising	oppbygging av nedslitt materiale på skinner og sporveksler ved elektrisk lysbuesveising
rampestigning	endring i overhøyde pr. meter

rampestigningshastighet	endring av overhøyde pr sekund
reisehastighet	den gjennomsnittlige hastighet det rullende materiell oppnår mellom to punkter langs banen med hensyn til bremsings-, akselerasjons- og stopptider undervegs
reparasjonssveising	oppbygging av nedslitt materiale på skinner og sporveksler ved elektrisk lysbuesveising
ribbeplate	underlagsplate som brukes ved befestigelse med kleplater
rilleskinne	skinneprofil som er utformet slik at hjulflensen ruller i et spor som dannes av kjørekanten og en ledekant; benyttes når sporet ligger i et veilegeme (trikkeskinner)
rullende materiell	skinnegående lokomotiver, motorvogner, vogner og arbeidsmaskiner
rykk	forandring av den ukompenserte sideakselerasjonen pr. sekund
rådegrav	område mellom to sviller i en sporveksel der ballastlaget er fjernet for å gi plass til drivanordningen
rådegravsville	sville i sporveksel som drivanordningen er festet til
sideforskyvning	forskyvning av sporet i horisontalplanet
sidejustering	justering av sporets beliggenhet i horisontalplanet
sidekryss	skinnekryss i midtpartiet til kryssveksel eller sporkryss
skiftespor	jernbanespor (sidespor) der vogner blir skiftet
skiftestasjon	stasjon for skifte av jernbanevogner
skinne	konstruksjonselement som danner kjøreflate og bærebjelke for toget
skinneboremaskin	maskin til å bore laskehull i skinnesteget for montering av lasker
skinnebrudd	skinne som har delt seg i to eller flere deler, eller skinner hvor et bruddstykke har løsnet slik at minst 50 mm av kjøreflaten mangler i en dybde av minst 10 mm.
skinnebærer	bjelke under skinnene på jernbanebru

skinneende	enden av en skinnelengde
skinnefeil	synlig eller usynlig defekt i jernbaneskinne, sprekke, sår e.l.
skinneforbinder	metalleder som festes på skinnefot el. skinnesteg for å lede signal- og returstrøm forbi en diskontinuitet i skinnestrengen (skjøt, skinnebrudd .)
skinnefot	nederste brede delen av en jernbaneskinne
skinnehelling	stigningsbrøk som angir hellingsvinkelen til en skinne
skinnehode	øverste delen av en jernbaneskinne
skinnekapp	skinne med lengde mindre enn 10 meter
skinneklype	klo som festes rundt skinnehodet, brukes til å løfte jernbaneskinner
skinnekoppel	vogner som er lastet med skinner og sviller og som er sammenkoplet på en bestemt måte
skinnekrok	krok som brukes til å dra skinner på plass med
skinnekryss	konstruksjon i en sporveksel eller sporkryss der to skinnestrenger krysser hverandre; består av en krysspiss og to vingeskinner
skinnekvalitet	stålkvaliteten som skinnene er fremstilt av
skinnelask	flatjern som brukes til å skjøte skinner med
skinnelegging	utplassering av skinner på et jernbanespor
skinnelengde	avstanden mellom to skjøter i en skinnestreng
skinneliv, (skinnesteg)	den del av et skinnetverrsnitt som forbinder skinnefoten med skinnehodet
skinnemål	målhake som benyttes ved skinnelegging for å sikre riktig sporvidde
skinneprofil	tverrsnittsprofil av skinne som angir metervekt og geometrisk utforming
skinneskjøt	skjøt mellom to skinnelengder
skinneslitasje	reduksjon av skinnehodets tverrsnitt som følge av abrasiv slitasje mellom hjulflens og skinnehode
skinneslitasjemåler	instrument for måling av skinneslitasje
skinnespiker	spiker med krok til å feste skinner til tresviller
skinnesteg, (skinneliv)	den del av et skinnetverrsnitt som forbinder skinnefoten med skinnehodet

Definisjoner, forkortelser og symboler

skinnestopper	konstruksjon som plasseres på skinnefoten for å hindre langsgående bevegelse av skinnene (skinnevandring)
skinnestreng	en av de to rekkene av skinner i et jernbanespor
skinnetemperatur	gjennomsnittstemperaturen målt på skinnestegets skyggeside av minst to skinnetermometere
skinnetog	tog som transporterer skinner
skinnetopp	skinneprofilets høyeste punkt på laveste skinne
skinnetrekker	apparat til å trekke jernbaneskinner med i lengderetning av sporet
skinnevandring	langsgående bevegelse av jernbaneskinner som følge av krefter overført fra rullende materiell (bremsing, akselerasjon) eller som følge av langsgående krefter i skinnene pga. temperaturvariasjoner
skinnevekt	masse pr. lengdeenhet av skinner
skjøtregulering	regulering av skjøtåpningen i en lasket skinneskjøt
skjøtåpning	avstanden mellom de to skinneender i en lasket skinneskjøt
skulderbredde	avstand fra svilleende til ballastskråningens begynnelse
sluttsveising	skjøtsveising av langskinner i helsveist spor der skinnene har nøytrallengde ved sammensveisingen
smalsporet bane	jernbane med nominell sporvidde mindre en 1435 mm
solslyng	sideveis forskyvning av et jernbanespor forårsaket av store trykkrefter pga. høy temperatur i skinnene
spennbetongsville	sville fremstilt av betong med forspent armering
spenningsfrigjøring	arbeidsoperasjon for å frigjøre jernbaneskinner for friksjonskrefter mellom skinne og mellomlegg ved nøytralisering
spissvinkel	vinkelen mellom de to skinnestrenger i et skinnekryss
sporavstand	vinkelrett avstand mellom senterlinjene til to jernbanespor
sporets beliggenhet	sporets plassering i et ytre referansesystem

sporets geometri	innbyrdes sammenheng mellom de to skinnestrengene, dvs parametre som registreres ved målevognkjøring
sporets middel	Det punkt hvor avstanden mellom to spor er tilstrekkelig stor til at rullende materiell farefritt kan passere hverandre
sporfeil	geometriske feil i et jernbanespor
sporjustering	justering av sporets geometriske beliggenhet og av de to skinnestrengers beliggenhet i forhold til hverandre
sporkonstruksjon	konstruksjon i jernbanespor av overbygningskomponenter
sporkryss	konstruksjon som benyttes der to spor skal krysse hverandre
spormålevogn	skinnegående vogn med instrumenter for måling av sporets geometri i fart
sporumbygging	gjennomgående utskifting av overbygningskomponenter; sviller, skinner, ballast.
sporumbyggingstog (SPOT)	skinnegående maskin for automatisk sporumbygging
sporplan	plan som går gjennom overkant av begge skinnestrenger. Også plan over sporarrangement
sporsløyfe	sporavsnitt i dobbeltspor med to sporveksler som gjør det mulig å skifte spor
sporstabilisator	maskinelt utstyr for å øke sporets stabilitet ved å komprimere ballasten
sporstabilitet	jernbanesporets evne til å motstå sideveis forskyvninger
sporstopper	konstruksjon ved enden av buttspor som sikrer hensetting av skinnegående materiell
sporutvidelse	øking av sporvidden
sporveksel	sporkonstruksjon som gjør det mulig å velge mellom to eller flere togveier
sporvekselvarme	anretning av elektriske varmekabler for å hindre isdannelse mellom tunge og stokkskinne i sporveksler

Definisjoner, forkortelser og symboler

sporvidde	den horisontale vinkelrette avstand mellom kjørekantene av de to skinnestrenger målt 14 mm under skinnetopp
sporviddemåler	instrument til manuell måling av sporvidden
Stamnett	overordnet geodetisk fastmerkenett etablert av Statens kartverk etter overgang til EUREF89. Erstatte det tidligere 1. ordens trekantnett og består av ca 900 fastmerker
stigning	tangens til vinkelen mellom senterlinjen i hovedsporet og tangenten til avvikesporets senterlinje ved sirkelbuens endepunkt i en sporveksel
stokkskinne	skinne i en sporveksel som tungen ligger an mot; består av en vanlig jernbaneskinne som er underhøvet i området hvor tungen ligger an
stokkskinneskjøt	skjøten mellom stokkskinnen og tilliggende skinne som markerer begynnelsen av en sporveksel
strekkeapparat	hydraulisk apparat som brukes til forlenge jernbaneskinner ved helsveising av spor
strekkebolt	bolt som festes til skinnefoten av begge skinnestrenger for midlertidig sikring mot sporutvidelse
strekningshastighet	den hastighet banen er dimensjonert for, der det er tatt hensyn til begrensninger i alle relevante anleggstyper
sveisesone	område ved en skjøtsveis i en jernbaneskinne som omfatter smeltesonen og de varmepåvirkede sonene til begge sider av sveisen
sveiseåpning	avstanden mellom to skinneender som sveises sammen ved aluminiotermisk sveisemetode
svevende skjøt	sveist eller lasket skjøt som ligger mellom to sviller
sville	konstruksjonselement som overfører belastninger fra skinnene til ballasten
svilleavstand	horisontal avstand i sporets retning mellom senterlinjene til svillene
svilledeling	angir avstanden mellom senterlinjene til svillene i f.eks. sporveksler og på stålbruer
svilleende	kortside av en jernbanesville

svilleskrue	skrue som forbinder underlagsplate eller fjær med svillen
System Norges Geografiske Oppmåling 1948 (NGO 48)	Koordinatsystem basert på Norsk datum og modifisert Gauss-Krüger-projeksjon, definert ved utjevning omkring 1948
teoretisk kryss	skjæringspunktet mellom tangentene til sporenes senterlinje i en sporveksel
thermitsveis	skjøtsveis i skinnestreng som er gjort med aluminiotermisk sveisemetode
tilslutningsskinne	jernbaneskinne i tilslutning til f.eks. krysspiss i en sporveksel
togvekt	total statisk tyngde av et tog inklusiv lokomotiv
tresville	sville av tre
tunge	a: bevegelig sporvekselkomponent som leder hjulflensen inn på valgt spor; er fremstilt av et valset stålprofil som er høvlet ut i en spiss i ene enden b: glideskjøtkomponent, består av en skinne som er høvlet ut i en spiss i ene enden
tunganordning	konstruksjon i en sporveksel bestående av en tunge og en stokkskinne med tilhørende glideplater og befestigelseskomponenter
tungeparti	den del av en sporveksel hvor tungene og stokkskinnene befinner seg
tungeprofil	tverrsnittprofil av tunge i sporveksel
tungerot	bakkant av en tunge i en sporveksel
tungespiss	den ytterste frie ende av en tunge i en sporveksel
ukompensert sideakselerasjon	den følbare sideakselerasjonen som ikke kompenseres av gravitasjonens komponent parallelt sporplanet
ukompensert vertikalakselerasjon	tyngdens akselerasjon \pm sentripetalakselerasjon som følge av høybrekk/lavbrekk
underlagsplate	plate av stål eller støpejern mellom skinnefotens underside og svillen ved indirekte befestigelse
usymmetrisk dobbeltveksel	sporveksel som er satt sammen av to enkle sporveksler hvor tungepartiene til de to sporveksler er plassert rett etter hverandre

Definisjoner, forkortelser og symboler

UTM	fork. Universal Transversal Mercator; engelsk term for internasjonal anvendelse av Gauss-Krüger-projeksjon
utvalsing	materialflyt på skinnhodet av en jernbaneskinne som følge av at stålets flytegrense er oversteget under trafikkbelastning
varmebehandlet skinne	jernbaneskinne som er herdet ved varmebehandling
varmerom	størrelsen av en skjøttåpning i en lasket skinneskjøtt
varmeromstabell	tabell over foreskrevne skjøttåpninger i lasket spor, avhengig av skinnelengde og skinnetemperatur
varmevogn	skinnegående vogn med propanbrenner som brukes til å forlenge jernbaneskinner ved helsveising av spor
vegetasjonskontroll	manuell, mekanisk eller kjemisk kontroll av vegetasjon
vendestang	redskap til å snu jernbaneskinner med
vertikaltrasé	angir sporets beliggenhet i vertikalplanet
Vignolskinne	bredfotskinne, normalskinne
vingeskinne	skinne i skinnekryss som er bøyd til siden i området hvor hjulet føres over fra vingeskinnen til krysspissen
vinkellask	lask av vinkeljern til sammenskjøting av jernbaneskinner
VUL	fork. Varig utfesting av linjen; system for stedfesting av sporets beliggenhet
åpen skinneskjøtt	skjøtt mellom to skinner ved hjelp av lasker der det er mulighet for langsgående bevegelse av skinnene

3 SYMBOLER OG ENHETER

a_e	[m/s ²]	overskuddssideakselerasjon
a_v	[m/s ²]	ukompensert vertikalakselerasjon
A_0	[mm]	avstand fra spormidt til plattformkant når sporet er rettlinjert
A^1/A_y	[mm]	horisontal avstand fra spormidt til plattformkant når sporet ligger i kurve
BK		bakkant - sporveksel
dh/dt	[mm/s]	rampestigningshastighet
E	[mm]	overskuddsoverhøyde
FKP		felles kurvepunkt
FOB		felles overgangskurve begynnelsespunkt
h	[mm]	overhøyde
H_p	[mm]	plattformhøyde målt vinkelrett på sporplanet
H_i/H_y	[mm]	vertikal avstand fra overkant laveste skinne til overkant plattform
l	[mm]	manglende overhøyde
j_u	[m/s ²]	ukompensert sideakselerasjon
K_i	[mm]	kurveutslag mot den indre siden av en kurve
K_y	[mm]	kurveutslag mot den ytre siden av en kurve
K_v	[mm]	tillegg for utslag som følge av en vertikalkurve med $R_v \leq 1500$ m
KP		kurvepunkt
dl/dt	[mm/s]	endring i manglende overhøyde / rykk
L	[m]	overgangskurvens lengde
OB		overgangskurvens begynnelsespunkt
OE		overgangskurvens endepunkt
r	[N/m]	ballastmotstand (lengdeforskyvningsmotstand sville-ballast)
P	[‰]	rampestigning (rampestigning uttrykkes ofte ved hjelp av stigningstall 1:n)
R	[m]	horisontalkurvens radius
R_{12}	[m]	fiktiv radius anvendt for beregning av tillatt hastighet på grunnlag av lengdene for overgangskurver mellom to sirkelkurver i en kombinasjonskurve
R_v	[m]	vertikalkurvens radius
RE		overhøyderampens endepunkt
S	[N]	aksialkraft i helsveist skinne
S_b	[‰]	bestemmende fall/stigning
SE		stigningskurvens endepunkt
S_p	[m]	sporavstand - avstand fra spormidt til spormidt
SS		stokkskinneskjøt - sporveksel
t_n	[°C]	nøytraltemperatur
t_s	[°C]	skinnenetemperatur
TK		teoretisk kryss - sporveksel
V	[km/h]	hastighet
V_L	[km/h]	likevektshastighet
ψ	[m/s ³]	rykk